درمکتب امام

دست همه از اوکوتاه است

انسان، موجود متحرک است؛ از مرتبه طبیعت تا مرتبه غیب، تا فنا در الوهیت. برای صدیقه طاهره این مسائل، این معانی حاصل است. از مرتبه طبیعت شروع کرده است، حرکت کرده است؛ حرکت معنوی؛ با قدرت الهی، با دست غیبی، با تربیت رسول‌الله(ص) مراحل را طی کرده است تا رسیده است به مرتبه‌ای که دست همه از اوکوتاه است.

صحیفه امام؛ ج۷؛ ص۳۳۸ | قم؛ ۲۶ اردیبهشت ۱۳۵۸

جامعه را کریمانه اداره کنیم

حضرت امیر(ع) در حکمت ۴۹ نهج‌البلاغه می‌فرماید: «احْذَرُوا صَوْلَةَ الْكَرِيمِ إِذَا جَاعَ وَ اللَّئِيمِ إِذَا شَبِعَ» بترسید از حمله افراد با شخصیت به هنگام نیاز و گرسنگی و از حمله افراد پست به هنگام سیری! فرمود: اگر مردان بزرگ و کریم ـ خدای ناکرده ـ دستشان تهی بشود بخواهند حمله کنند، مثل افراد پست نیستند که با چاپلوسی شکمشان را سیر کنند؛ اینها حمله می‌کنند. اگر ملّتی کریم بود؛ چون کریم برتر از کبیر است، برتر از عظیم است. ما در فارسی ابزار کارمان همین چهار تا لغت است؛ کریم را می‌گوییم بزرگ! کبیر را می‌گوییم بزرگ! عظیم را می‌گوییم بزرگ! دیگر نمی‌دانیم کسی که استخوان و ریشه اصلی دارد، او را باید بگوییم عظیم که دارای عظم و استخوان است. کبیر معنای دیگری دارد.

امکان ارتقاء انسان به مقام برتر از فرشتگان

کریم صفت فرشته‌هاست. چون در قرآن هر جا سخن از کرامت است: (بَلْ عِبادٌ مُكْرَمُونَ * لا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَ هُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ)؛ بلکه [فرشتگان] بندگانی ارجمندند که در سخن بر او پیشی نمی‌گیرند و خود به دستور او کار می‌کنند؛[1] (بِأَيْدِي سَفَرَةٍ * كِرَامٍ بَرَرَةٍ) به دست فرشتگانی والا مقام و فرمانبردار و نیکوکار![2] کرامت را وصف فرشته‌ها می‌داند. اگر انسانی فرشته‌منش بود می‌شود کریم و حرف‌های حکیم سنایی همین بود که فرمود:

تو فرشته شوی از جهد کنی از پی آنک
برگ توت است بتدریج کنندش اطلس[3]

همین حکیم سنایی می‌گوید مگر خودت کمتر از مَلک هستی؟! چرا فرشته نمی‌شوی؟! حرف ایشان این است که در تمام روی زمین ما فرشی گرانتر از ابریشم و اطلس و پرنیان نداریم. اینها را گفت:

سه نگردد بریشم ار او را
پرنیان خوانی و حریر و پرند[4]

همه اسم ابریشم است. این ابریشم چهار تا برگ توت بود که در سطل زباله می‌انداختند، وقتی رفت مدرسه و درس خواند و استاد دید و شاگرد کرم ابریشم شد، شده اطلس. حرف حکیم سنایی این است:

تو فرشته شوی از جهد کنی از پی آنک
برگ توت است بتدریج کنندش اطلس

وقتی این برود مکتب کرم ابریشم و بشود اطلس، ما چرا به مکتب قرآن و عترت نرویم و نشویم فرشته؟ در بیانات نورانی حضرت امیر در نهج‌البلاغه هست که «لَكَادَ الْعَفِيفُ أَنْ يَكُونَ مَلَكاً مِنَ الْمَلَائِكَةِ»،[5] انسان پاک‌چشم، پاکدست، فرشته است. عزیزانی که در جبهه‌های جنگ شربت شهادت نوشیدند یا جانباز شدند، بعضی می‌شوند سیّد شهدا، بعضی هم می‌شوند جعفر طیّار. وجود مبارک حضرت امیر فرمود: برادرم که جانباز شد، دو تا دستش را داد، ذات اقدس الله دو تا بال مرحمت کرده، شده جعفر طیار که «يَطِيرُ بِهِمَا مَعَ الْمَلَائِكَةِ فِي الْجَنَّةِ»(به وسیله این بال‌ها همراه فرشتگان در بهشت پرواز می‌کند).[6] پس می‌شود آدم دستی بدهد و بالی بگیرد، اگر فرشته‌ها برای خدمت به انسان می‌آیند و فرّاشی می‌کنند که «إِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ»(فرشتگان بال‌های خود را به زیر پای طالب علم می‌گسترند)؛[7] معلوم می‌شود که انسان می‌تواند برتر از فرشته هم باشد.

حضرت هم فرمود اگر کریم گرسنه شد زیر بار ظلم نمی‌رود. لئیم اگر وضع مالی‌اش خوب شد، آن لئامتش را حفظ می‌کند. فرمود بپرهیزید از یک ملّت کریمی که تحریم اقتصادی بشود و فقر بر او تحمیل بشود، او هرگز تحمّل نمی‌کند. این طور نیست که اگر ـ خدای ناکرده ـ گرانی را بر ملّتی تحمیل کردند که ملت کریم باشد و او تحمل بکند، این طور نیست. ببینید هر تلاش و کوششی که بیگانه می‌کند آن صولت و جلال و شکوه این ایرانی مسلمان شیعه، آنها را پس می‌زند. این خاصیت کرامت است. یک ملّت کریم هرگز از تحریم نمی‌هراسد، یک انسان فرومایه اگر وضع مالی‌اش خوب بشود به هر حال خطر او به دیگران می‌رسد.

رفتار مودبانه و کریمانه، راه ورود به دل‌های مردم

فرمود: «فَقُلُوبُ الرِّجَالِ وَحْشِيَّةٌ فَمَنْ تَأَلَّفَهَا أَقْبَلَتْ عَلَيْهِ»[8] (دل‌های انسان‌ها وحشی و رمنده است، هرکس با آنها انس گیرد رو به سوی او می کنند)؛ ما تا می‌توانیم باید دل‌های مردم را به دست بیاوریم، چون مردم دارای آن صبغه الهی‌اند، دل به دست کسی نیست، طبع مردم را خدا فرمود: (وَ لَقَدْ كَرَّمْنا بَنِي آدَمَ)؛ براستی ما فرزندان آدم را به موهبت عقل و خرد گرامی داشتیم)[9] مگر اینکه خودش خودش را پست بکند، وگرنه ما او را کریم آفریدیم،ما با مردم کریم باید کریمانه رفتار بکنیم. مهم‌ترین راه پیشرفت انبیا و اولیا ادب آنها بود. جامعه را ادب اداره می‌کند. گفتار خوب، رفتار خوب، کردار خوب، نیت پاک؛ فرمود دل‌های مردم، باادب به دست می‌آید.

ضرورت تشکیل مجالس مذهبی برای احیای فرهنگ اهل بیت

وجود مبارک حضرت صادق(ع) فرمود: «تَزَاوَرُوا»؛ شما شیعیان ما هستید به زیارت یکدیگر بروید و یکدیگر را ترک نکنید. چرا؟ «فَإِنَّ فِي زِيَارَتِكُمْ إِحْيَاءُ قُلُوبِكُمْ وَ ذِكْرُ أَحَادِيثِنَا»؛ شما شیعیان ما هستید وقتی دور هم جمع شدید؛ البته آن احوالپرسی‌هایتان که تمام شد به هر حال کلمات ما را نقل می‌کنید، احادیث ما را نقل می‌کنید. این جمله خبریه‌ای است که به داعی انشا القا شده است؛ یعنی دور هم که جمع شدید حرف‌های ما را نقل کنید. غالب این جمله‌های خبری به داعی انشا نقل شده است؛ یعنی شیعیان ما! وقتی دور هم جمع شدید، نگذارید مجلستان به حرف‌های عادی بگذرد. آیه‌ای، روایتی بخوانید که حرف‌های ما مطرح بشود. «تَزَاوَرُوا فَإِنَّ فِي زِيَارَتِكُمْ إِحْيَاءُ قُلُوبِكُمْ وَ ذِكْرُ لِأَحَادِيثِنَا»؛ یعنی «أَحْيُوا أَحَادِيثَنَا فِي مَجالِسِكُم»، این صرف جمله خبریه نیست؛ بلکه به داعی انشا القا شده است.

حالا که زیارت کردید و احادیث ما را گفتید، احادیث ما چه خاصیتی دارد؟ «وَ أَحَادِيثُنَا تُعَطِّفُ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ»؛[10] عاطفه ایجاد می‌کند، محبت ایجاد می‌کند، رازداری ایجاد می‌کند، ادب ایجاد می‌کند. خاصیت احادیث ما این است.ما یک مَثل داریم که این مَثل حق است، می‌گوییم: «سنگ روی سنگ بند نمی‌شود»! درست هم هست. الآن اگر بخواهند بُرجی، قصری بسازند، سنگ اوّل را گذاشتند سنگ دوم که روی آن بند نمی‌شود. یک ملات نرم می‌خواهد وگرنه شما سنگ دوم را بگذاری روی سنگ اوّل می‌لغزد و سنگ روی سنگ بند نمی‌شود. فرمود احادیث ما و کلمات ما ادب‌آموز است ادب، آن ملات نرم است، آن وقت می‌توانید قصر بسازید. با ملات، قصر ساخته می‌شود نه با سنگ.ادب است که جامعه را اداره می‌کند. انسان ،کریم است و کَرم با ادب آمیخته است.

در زیارت جامعه کبیره یکی از اوصافی که وجود مبارک امام هادی(ع) برای ائمه(علیهم السلام) و اهل بیت ذکر می‌کند همان وصفی است که خدا در قرآن در سوره «انبیاء» برای ملائکه ذکر کرده است. در سوره «انبیاء»فرمود این ملائکه کسانی هستند که: (لا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَ هُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ)[11] عمل می‌کنند. وجود مبارک امام هادی در زیارت جامعه کبیر وصف ائمه(علیهم السلام) را همین قرار می‌دهند که اهل بیت کسانی هستند که «لا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَ هُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ»[12] نه بدون اجازه خدا سخن می‌گویند، نه بعد از دستور خدا عقب افتاده‌اند، نه جلو می‌زنند، نه دنبال هستند، ما پیرو اینها هستیم. فرمود جامعه را کریمانه باید اداره کنید؛ آن وقت نه طلاق خواهیم داشت، نه دادگاه‌ها خواهیم داشت. آنچه که مشکل ما را حلّ می‌کند ادب ماست. فرمود مؤدّبانه جامعه را اداره کنید؛ حالا گاهی ضرورتی پیش می‌آید برای اختلافات، حرفی دیگر است سهو و نسیان، آن حرف دیگری است.

فرمود: اگر کسی با الفت و با ادب رفتار کند دل‌های جامعه او را می‌طلبد.

بیانات حضرت آیت الله جوادی آملی (دام ظله) در جلسه درس اخلاق؛ ۹۷/۹/۲۹

مرکز اطلاع‌رسانی اسرا

۱. أنبیاء، ۲۶ و ۲۷.
۲. عبس، ۱۵ و ۱۶.
۳. سنایی، قصاید، قصیده ۹۰.
۴. دیوان هاتف اصفهانی، ترجیع بند.
۵. نهج‌البلاغة صبحی صالح، حکمت ۴۷۸.
۶. الأمالی(للصدوق)، ص ۴۶۳.
۷. الکافی(ط ـ الاسلامیة)، ج۱، ص۳۴.
۸. نهج‌البلاغه، حکمت ۵۰
۹. اسراء، ۷۰.
۱۰. الکافی(ط ـ الإسلامیة)، ج۲، ص۱۸۶.
۱۱. انبیاء، ۲۷.
۱۲. زاد المعاد _ مفتاح الجنان، ص۵۱۴.

خوان حکمت روزهای یک شنبه منتشر می‌شود.

جلیلی در گرامیداشت شهدای عملیات کربلای۵:

می‌خواهند با «آلزایمر سیاسی» حافظه تاریخی ملت را از بین ببرند

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، تجربه یک ملت را سرمایه آن دانست و گفت: باید پرسید چه تفکری پیروزی‌ها را به ارمغان آورد و حضور چه تفکری کشور را دچار مشکلات کرد؟ کسانی می‌خواهند آلزایمر سیاسی را به ملت تحمیل کنند تا حافظه تاریخی آن را از بین ببرند.

سعید جلیلی در مراسم گرامیداشت شهدای عملیات کربلای پنج و یادواره فرمانده تیپ انصارالرضا(ع)، شهید علی اصغر حسینی محراب که در محل مسجد رضوان کوی طلاب مشهد برگزار شد، گفت: امروز اردوگاه دشمن پس از چهل سال مبارزه با حرکت انقلاب اسلامی، دشمنی خود را عریان‌تر ابراز می‌کند؛ برخلاف روزهایی که مشت آهنین خود را زیر یک دستکش مخملی پوشانده بودند، امروز صریح بیان می‌کنند که هر آنچه در توان داشته‌ایم و داریم، علیه ملت ایران به کار رفته و می‌بریم. این اعتراف رئیس‌جمهور سابق رژیم آمریکا است. حالا دشمن از پیشرفت ملت در عین مقاومت عصبانی است. او از اخراج شدنش از این کشور پس از انقلاب و اخراج شدنش از منطقه بعد از چهل سالگی انقلاب اسلامی نگران است. دشمن تمام هزینه‌های خود را فاکتور می‌کند و مقابل خود می‌گذارد و می‌بیند نتوانسته است به اهداف خود برسد.

به گزارش فارس، عضو مجمع تشخیص مصلحت تجربه یک ملت را سرمایه او دانست و تشریح کرد: یکی از سرمایه‌های ملی ما تجربه ماست. ما اگر موفق بودیم به خاطر چه بوده و اگر دچار مشکل شدیم بخاطر چه تفکری بوده است؟ باید پرسید چه تفکری پیروزی‌ها را به ارمغان آورد و حضور چه تفکری کشور را دچار مشکلات کرد؟ کسانی می‌خواهند آلزایمر سیاسی را به ملت تحمیل کنند تا حافظه تاریخی او را از بین ببرند. در محاسبه هم همینطور است؛ اگر ملتی در محاسبه ثروت‌ها و منابع خود دچار اشتباه بشود، او هم می‌تواند دچار مشکلات شود. عده‌ای در میان ملت ممکن است خدای نکرده وقتی منابعشان از بین رفت، دچار خوشحالی بشوند؛ وقتی درون تاسیساتشان بتن ریختند، خوشحال بشوند.

وی تصریح کرد: چند سال پیش در همین مسجد و به همین مناسبت به این محله آمدم، یک برادری که بازاری بود نزد من آمد و اکیدا درخواست داشت که برای دفاع از حرم به جبهه سوریه اعزام شود؛ بعد تر متوجه شدیم که او در سوریه به شهادت رسیده است؛ یکی از مولفه‌های قدرت ملت ما این است. اینکه شهید عزیزی از محله‌ای در مشهد می‌گوید من باید به سوریه اعزام شوم و مقابل دشمن بایستم قدرتی است که دشمن نمی‌تواند در محاسبات خود آن را حساب کند.

جلیلی خاطرنشان کرد: وقتی ما محاسباتی جدای از جنس محاسبات دشمن داشتیم، این پیروزی‌ها ادامه خواهد داشت. سیستم محاسباتی جدیدی که می‌گوید: حسبنا الله و می‌گوید: «و لاتحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا» تمام تلاش دشمن این است که در این سیستم محاسباتی اخلال کند و آن را دچار ویروس کند. آن ویروس همان ایجاد شک و تردید در مبنایی است که هرجا مصاف اراده‌ها بوده، توانسته است او را شکست بدهد.

عضو شورای راهبردی سیاست خارجی کشور با اشاره به تلاش‌های ناکام دشمن در عرصه نظامی ابراز داشت: دشمن وقتی نتوانست ملت ایران را در دفاع از مرز جغرافیایی خود متوقف کند، سعی دارد در اقتصاد، مبارزه با بیکاری، مبارزه با آسیب‌های اجتماعی و... نگذارد که تفکری که در عین مقاومت پیشرفت می‌کند نیز پا بگیرد. چرا که می‌داند نتیجه‌ای مشابه شکست در جنگ سخت برایش رخ خواهد داد. او می‌فهمد اگر این نگاه تکثیر بشود یعنی چه؟ می‌فهمد نباید بگذارد این دستگاه محاسباتی او را شکست بدهد.

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام افزود: او اقدام به ترساندن می‌کند، اقدام به اسلام‌هراسی و ایران‌هراسی در دنیا می‌کند و در داخل کشور دست به انقلابی هراسی می‌زند که می‌گوید اگر انقلابیون باشند، کشور دچار مشکلات می‌شود و جنگ رخ می‌دهد! چه کسی جنگ را از کشور دور کرد؟ همین تفکر انقلابی بود که با واکنش خود کاری کردند که ۳۰ سال است دشمن جرئت نمی‌کند به مرزهای این ملت نزدیک شود. انقلاب با نگران نشدن و نترسیدن به پیروزی رسید؛ این وعده قرآن است که امام بزرگوار ما به آن عمل کرد. نویسنده آمریکایی مقاله می‌نویسد که تمام روسای جمهور آمریکا امروز با این جمله رهبر ایران موافقند که آمریکا هیچ غلطی نمی‌تواند بکند.

جلیلی با دعوت از جوانان به پاسخگویی به شبهات دشمن پیرامون کارنامه چهل ساله جمهوری اسلامی، گفت: جوانان به دل شبهات بروند و پاسخگوی سوالات درباره کارنامه چهل ساله نظام اسلامی باشند. نباید از این مسائل عبور کرد؛ باید توضیح داد و روشنگری کرد. مبتنی و مستند بر آمار سازمان‌های خود آن‌ها نیز می‌توان این را ابراز کرد. به همگان نشان بدهید که انقلاب اسلامی چه برکاتی داشته است. تمام ادعای انقلاب آن بوده که به قله‌ها نگاه کند، اگرچه در بسیاری از مسائل هنوز در میانه راه هستیم. این را باید نشان داد اگر جایی فساد یا اخلال بوده است، بخاطر چه بوده؟ بخاطر دوری از تفکر انقلابی. اگر جایی پیشرفت و موفقیت رخ داده بخاطر حضور چه تفکری بوده است؟ تفکر انقلابی بوده یا تفکرهای دیگر؟

در نشست چهلم «شنبه‌های انقلاب» مطرح شد

هر جا رویکرد انقلابی به کار گرفتیم معجزه آفریدیم

نشست چهلم «شنبه‌های انقلاب» با عنوان «رشد و تعالی انسانی» در خبرگزاری فارس برگزار شد.

سید محمد حسینی وزیر اسبق فرهنگ و ارشاد اسلامی در این نشست بیان داشت: انسان نباید صرفا به دنبال تامین غرایز باشد اما مکاتب غربی می‌خواهند انسان را به شهوات و مادیات محدود کنند. به گزارش فارس، وی ابراز داشت: یکی از ویژگی‌های انقلاب اسلامی پرورش کسانی است که عشق به خدا دارند. ما ۳۶ هزار دانش‌آموز شهید در انقلاب اسلامی داریم. ما در همه حوزه‌ها توانسته‌ایم انسان‌های مهذب و وارسته‌ای تربیت کنیم و تحویل جامعه دهیم. حسینی با اشاره به رویش‌های انقلاب در دوران پس از دوران دفاع مقدس و تربیت شهدای مدافع حرم، اظهار داشت: ما خود، عبادات و مناجات‌های رزمندگان را در دفاع مقدس شاهد بودیم، اینها از دستاوردهای انقلاب اسلامی است که انسان‌های متوکل به خدا تربیت کرد. ما فناوری انرژی هسته‌ای و صنعت موشکی را در نتیجه تلاش جوانان متعهدی چون شهید طهرانی مقدم به دست آوردیم و در برخی جایگاه‌های علمی در رتبه‌های موفق قرار داریم.

وزیر اسبق فرهنگ و ارشاد اسلامی خاطرنشان کرد: راهپیمایی اربعین، موفقیت‌های جوانان ما در المپیادهای جهانی، دستاوردهای نخبگان ما و... همه از دستاوردهای انقلاب اسلامی است. وی گفت: در حوزه بانوان، پیش از انقلاب در بسیاری عرصه‌ها اصلا نقشی برای بانوان تعریف نشده بود اما امروز فقط در عرصه کارگردانی سینما دست‌کم ۲۵ نفر را داریم. حسینی اظهار داشت: امروز از نظر دانش آموخته، ایران در رتبه پنجم جهان است، ایران در جایگاه اول باسوادان بالای ۱۵ سال است. امید به زندگی در سال ۲۰۱۶ در ایران ۲۱ سال نسبت به ۱۹۷۹ افزایش داشته است. وی گفت: اگر دشمن امروز از دست ما اینقدر عصبانی است، به این دلیل است که روحیه انقلاب اسلامی در حال سرایت به دیگر نقاط جهان است.

محمدرضا مرندی، عضو هیئت علمی دانشگاه نیز در نشست چهلم «شنبه‌های انقلاب» خاطرنشان کرد: ما چند مانع بزرگ پس از پیروزی انقلاب اسلامی داشتیم که یکی از آنها خروج چند ۱۰۰ میلیارد دلار از کشور توسط شاه مخلوع بود. به علاوه ۳۰۰ مقام رژیم پهلوی هم در ماه‌های آخر رژیم پول‌های هنگفتی از کشور خارج کردند.

وی افزود: یک مانع دیگر جمهوری اسلامی در مقایسه با رژیم پهلوی، عدم همکاری کشورهای توسعه یافته با ایران بود؛ به گونه‌ای که تا ایران می‌خواهد با کشوری قراردادی اقتصادی ببندد، فورا آمریکایی‌ها می‌روند سراغ آن کشور و با پیشنهادی بالاتر از او می‌خواهند که با ایران قرارداد نبندد. اگر کمک‌های آمریکا به آلمان و ژاپن نبود، مگر این دو کشور می‌توانستند سر از خرابه‌های جنگ دوم جهانی بلند کنند.

عضو هیئت علمی دانشگاه گفت: در جنگ ۱۰ شهر کشور، چند صد روستا ویران شد. به ازای هر سرباز در جبهه، ۹ نفر در پشت جبهه هم در گیر می‌شوند. ۱۱ سال پس از آغاز جنگ دبیرکل وقت سازمان ملل یادش افتاد که بگوید چه کسی آغازگر جنگ است. جنگ تحمیلی به اندازه ۸۴ سال درآمد نفتی به ما خسارت وارد کرد. ترکیه در کدام مقطع با چنین مشکلاتی مواجه بود؟ کشوری که می‌خواهند آن را به‌عنوان بدیلی برای جمهوری اسلامی مطرح کنند.

مرندی اظهار داشت: چرا ما در سیاستگذاری‌های مالی موفق نبوده‌ایم؟ آن فکری که موشک نقطه‌زن را می‌سازد، فکری جهادی است، اما فکری که خودرو را می‌سازد، فکر تکنوکرات است. هر جا رویکرد انقلابی را به‌کار گرفتیم، معجزه آفریدیم و هر جا که این رویکرد را بر زمین گذاشتیم، ناموفق بودیم. رحیم احمدی روشن، پدر شهید احمدی روشن نیز در این نشست بیان داشت: هرجا مدیر غیر انقلابی روی کار آمده است، کار و پیشرفت کشور متوقف یا منحرف می‌شود و دو دستگی شکل می‌گیرد. این مدیران کسانی نیستند که برای جمهوری اسلامی ایران کار کنند. ما باید بدانیم که اگر اینها انتخاب شوند، جوانانی را که می‌خواهند به جامعه خدمت کنند، ناامید می‌کنند. باید خط و ربط منتخبان‌مان برای ما شناخته شده باشد.

همچنین رحیم مخدومی، نویسنده حوزه انقلاب و دفاع مقدس در نشست چهلم «شنبه‌های انقلاب» ابراز داشت: حوزه ادبیات دفاع مقدس امروز توانسته با تکیه بر یک ادبیات بومی، فخر ادبیات در حوزه بین‌المللی باشد. وی گفت: امروز شاهد بیش از ده هزار عنوان کتاب در حوزه دفاع مقدس هستیم و بسیاری هم به ترجمه رسیده است و با همین کتاب‌ها هم می‌شود انقلاب را صادر کرد. محمد حسین ساعی، رئیس‌دانشکده ارتباطات دانشگاه صدا و سیما نیز در این نشست خاطرنشان کرد: انقلاب اسلامی یک انقلاب بدون خشونت بود و بر عکس تئوری‌ها و استراتژی‌های آن روز انقلاب‌ها دعوت به خشونت نمی‌کرد، از این رو امام خمینی(ره) با ترور شاه مخالفت کردند و گفتند بر فرض که او ترور شود، فرد دیگری به جایش می‌آید.

وی بیان داشت: انقلاب اسلامی معنای جدیدی از عرفان به دنیا معرفی کرد، چون عرفان را تا آن زمان به معنایی در تضاد با آبادانی دنیا و معادل رهبانیت می‌دانستند اما انقلاب اسلامی یک عرفان حماسی را به دنیا معرفی کرد. رئیس‌دانشکده ارتباطات دانشگاه صدا و سیما گفت: زشت‌ترین پدیده بشری، جنگ است، اما انقلاب اسلامی، دفاع را به عنوان امری مقدس به دنیا شناساند. ساعی تصریح کرد: ما در انقلاب اسلامی اگر به موقعیت و رسالت خود واقف باشیم، می‌توانیم لحظه به لحظه در حال سلوک معنوی باشیم. رئیس‌دانشکده ارتباطات دانشگاه صدا و سیما خاطرنشان کرد: تربیت و تحویل شخصی مثل علامه سید عارف حسینی در شبه قاره و سید حسن نصرالله در لبنان از سوی انقلاب اسلامی، برای اثبات کارآمدی و ثمربخشی انقلاب اسلامی کافی است.

غبار فتنه جَمَل و نظر اهل بصیرت

سیدابوالحسن موسوی طباطبایی

جنگ جمل در دهم جمادی الاولی سال ۳۶ هجری قمری بین سپاه کوفه به رهبری امام علی(ع) و لشکر بصره به هدایت طلحه و زبیر اتفاق افتاد. از آن واقعه دردناک ۱۴۰۴ سال می‌گذرد. جنگ جمل یکپارچه عبرت است و درس که انگیزه‌ها و اهداف آن، هیچ‌گاه بوی کهنگی نمی‌گیرد. در مدرسه این فتنه می‌توان بسیار آموخت تا کمتر اشتباه کرد. می‌توان از اهداف مسببان آن آگاهی یافت و روش‌هایشان را مرور نمود. می‌توان پی برد زیاده‌خواهی و دنیاطلبی گروهی غفلت‌زده، چطور ملتی را با چالش‌های بزرگ مواجه می‌کند. می‌توان تجاربی عظیم آموخت و بصیرت‌افزایی کرد.

فتنه جمل مجموعه‌ای است از دنیاخواهی، طمع، قدرت‌طلبی، فریب، حماقت، زیرکی و نقشه‌های شیطانی و در جبهه مقابل آن، خیرخواهی، کرامات انسانی، عفو و اغماض، بزرگ منشی، آزادگی، مظلومیت و روح بلند عدالت.

ما برای آنکه بتوانیم عبرت‌های روشنی از جنگ جمل بگیریم، به بررسی برخی عوامل مهم که در ایجاد این واقعه بزرگ مؤثر بوده است می‌پردازیم:

۱. قدرت طلبی

جنگ جمل اولین رودررویی مسلمانان با یکدیگر است پیش از آن، اگر مسلمین در جبهه‌ای قرار می‌گرفتند، حتما جبهه مقابلشان اهل قبله نبوده است اما برای اولین بار دو لشکر در برابر هم صف‌آرایی کردند که هر دو داعیه حق‌پرستی داشتند. پیامبر اکرم(ص) سال‌ها پیش از وفات خود، وقوع این نبرد را با تعبیر ناکثین(یعنی پیمان‌شکنان) به امیرالمؤمنین(ع) تأکید فرموده بودند.

اما چرا این جنگ واقع شد و ریشه‌های اصلی آن چیست؟

شاید بتوان بزرگ‌ترین ریشه این فتنه را دنیاطلبی عاملان آن دانست. طلحه و زبیر در دوره پیامبراکرم خدمات زیادی به اسلام کردند و جزء مقرب‌ترین افراد به آن حضرت محسوب می‌شدند، آنان جزء معدود کسانی بودند که در جنگ اُحد(برخلاف بسیاری از اصحاب که گریختند)، مانند پروانه به دور شمع وجود رسول‌الله(ص) می‌چرخیدند، شمشیر می‌زدند و از آن حضرت دفاع می‌نمودند. ولی بر اثر روی آوردن به دنیا و اشرافیگری کارشان به جایی رسید که علیه خلیفه به حق پیامبر(ص) لشکرکشی کردند.

امیرالمومنین(ع) هرگز از کشته شدن این دو تن ابراز خشنودی نکرد بلکه برعکس، با دیدن شمشیر زبیر فرمود: این شمشیر بارها اندوه را از چهره رسول‌خدا(ص) زدود. و نیز با دیدن جنازه طلحه اظهار داشت: ای ابا محمد! بر من سخت گران است که تو را زیر ستارگان آسمان کشته ببینم.

طلحه و زبیر با روی آوردن به رفاه‌زدگی و اندوختن ثروت‌های افسانه‌ای، به شکلی کاملا آشکار، از روح تقوا و تعبد فاصله گرفتند و متأسفانه سرانجام کارشان، به تباهی و شقاوت منتهی گردید.

این دو که نامشان در اعضای شورای شش نفره به عنوان کاندیدای خلافت آمده بود، اولا پس از قتل عثمان، برای خود سهمی از خلافت قائل بودند و امید داشتند که مردم با آنان بیعت نمایند و ثانیا در صورتی از امیرالمومنین(ع) راضی می‌شدند که ولایت عراق و یمن را به آنان دهد.

۲. فریب

از لوازم یک حرکت باطل، فریب و دروغ است. صاحبان فتنه برای پیشبرد اهداف خود، دروغ می‌گویند و راه فریب و خدعه را پیش می‌گیرند. اساسا صداقت در حرکت‌های باطل جایگاهی ندارد و جوهره راستی با نیرنگ و فریب، هم سنخ نیست. لذا می‌بینیم در حرکت طلحه و زبیر هم فریب دادن بود و هم فریب خوردن.

آنها هنگامی که از گرفتن امارت ناامید شدند، از امام درخواست کردند که برای انجام عمره به آنان اجازه سفر دهد. امام می‌دانست هدف این دو، ایجاد فتنه است. لذا آنان را نصیحت فرمود. طلحه و زبیر با خوردن سوگند و تجدید بیعت، به امام اطمینان دادند که برای انجام حج، از مدینه خارج می‌شوند. اما هنگامی که به مکه رسیدند، پیمان خود را شکستند و به دروغ مدعی شدند که بیعتشان با امام علی(ع) با اجبار و تهدید بوده است.

یکی از زشت‌ترین رفتارهای فتنه‌گران در جریان جمل این بود که خودشان در قتل خلیفه سوم نقش اساسی داشتند اما در مکه اعلام کردند که امام علی در این واقعه دست داشته و اطرافیان او قاتلان خلیفه هستند و امام باید آنها را جهت قصاص، تسلیم نماید. آنان در واقع، فتنه جمل را به بهانه خونخواهی عثمان برپا کردند. امام علی(ع) در این باره می‌فرمایند:«وَ إِنَّهُم لَيَطْلُبونَ حقا هُم تَرَكوهُ وَ دَماً هُم سَفكوه؛ اینان حقی را می‌طلبند که خود، آن را رها کردند و خواهان خونی هستند که خودشان ریخته‌اند.» در واقعه جمل نباید از فریب و خدعه‌های معاویه نیز غافل بود. وی که سرچشمه هر پلیدی و ناراستی است، در نامه‌هایی جداگانه به طلحه و زبیر، مقامشان را ستود و به شایستگی آنان در امر خلافت اعتراف نمود و متذکر شد که برای آن دو در شام بیعت گرفته است. آنگاه آنان را در خونخواهی عثمان علیه امیرالمومنین(ع) تشویق کرد. بدین ترتیب معاویه بدون روبه‌رو شدن با رقیبان خود در امر خلافت، سعی داشت آنها را در مقابل هم قرار دهد، پیروزی هر رقیبی برای معاویه نیز یک پیروزی محسوب می‌شد.

۳. بهره‌برداری از شخصیت‌های مهم

طلحه و زبیر برای پیشبرد اهداف خود، به شخصیتی تأثیرگذار نیاز داشتند تا بتوانند در شهرهای مختلف با پشتوانه او اعتماد مردم را جلب کرده و سپاهی گرد آورند. آنان برای این مقصود از عایشه که در مکه به سر می‌برد، درخواست کردند که به خون‌خواهی عثمان و انتقام از کُشندگان وی(یعنی امام علی و اصحاب و لشکریان آن حضرت)، با آنان همراه گردد. عایشه بعد از مدتی تأمل پذیرفت. آنان ام‌المؤمنین را بر شتری غول‌پیکر به نام عسکر سوار کردند. امام علی(ع) می‌فرمایند طلحه و زبیر همسران خود را در خانه‌ها پنهان کرده و حرم پیامبر را سوار بر شتر شهر به شهر گرداندند.

امام علیه‌السلام بعد از پیروزی بر اصحاب جمل با کرامت نفسی بی‌مانند عایشه را عفو نمود و دوازده هزار دینار به وی داد و او را به همراه برادرش محمدبن ابی‌بکر و چهل نفر از زنان بصره که به امر امام لباس رزم مردانه پوشیده بودند، با احترام روانه مدینه نمود.

بعدها عایشه هر گاه روز جمل را به یاد می‌آورد آرزو می‌کرد که ای کاش هیچ‌گاه در آن حادثه شرکت نکرده بود.

۴. احزاب گوناگون در کنار هم

گاه آرمان مشترک و خصوصا اهداف دنیایی، باعث می‌شود دشمنانی که تشنه به خون یکدیگرند، در زیر یک خیمه جمع شوند!

امام علی(ع) در نهج‌البلاغه حتی پیوستگی طلحه و زبیر را نیز ظاهری دانسته و می‌فرمایند: هر کدام از طلحه و زبیر امیدوار است که حکومت را به دست آورد و نظر خود را به آن دوخته و رفیق خویش را چیزی به حساب نمی‌آورد.

بنابراین مشخص است که در اردوگاه جَمل، افرادی نظیر سعیدبن عاص، مروان بن حَکَم و مُغیره بن شُعبه که از شجره خبیثه بنی امیه هستند چرا در کنار طلحه و زبیر قرار می‌گیرند و حال آنکه بین آنان تنافر و ضدیت وجود داشته است. هدف مشترک آنها صف‌آرایی در مقابل امام علی(ع) و جنگ و مبارزه با آن حضرت بوده است. و سرانجام نیز در بحبوحه جنگ، مروان با تیری که به سوی طلحه پرتاب کرد وی را از پای در آورد و گفت انتقام عثمان را گرفتم.

۵. پدیده آقازاده‌های منحرف

یکی از شخصیت‌های بسیار مؤثر در شکل‌گیری جنگ جمل وجود عبدالله بن زبیر بود. وی در طول حیات خود ماجراجویی‌های فراوان نموده و دست به تحرکات وسیعی زده است. اما همواره بر محور باطل چرخیده و از دشمنی با اهل بیت پیامبر(ص) کوتاهی نکرده است. امیرالمؤمنین در روایتی به یک حقیقت تلخ اذعان فرموده اند: مازالَ الزبیرُ رجلاً منّا اهلَ البیت حتّی نَشأ ابنُه المَشؤوم عبدُالله؛ همواره زبیر مردی از ما اهل بیت محسوب می‌شد تا زمانی که فرزند شومش عبدالله بزرگ شد. این حدیث نشان می‌دهد که چگونه گاه فرزندان، عامل انحراف و سقوط پدر و مادر خود می‌گردند.

۶. شهادت دروغ

در مسیر کاروان جَمل به سوی بصره، منطقه‌ای پدیدار شد که بانگ سگان آن، آرامش کاروانیان را بر هم زد. عایشه که درون هودجی بر روی شتر قرار داشت پرسید این مکان چه نام دارد؟ گفتند نامش «حَوئَب» است. عایشه ناگاه به یاد سخن رسول خدا(ص) افتاد که روزی آن حضرت همسران خود را پرهیز داده بود از اینکه سگ‌های حوئب بر آنان پارس کنند. حتی رو به عایشه فرمودند: مبادا تو آن زن باشی!

عایشه ام‌المؤمنین با یادآوری این خاطره، از ادامه راه انصراف داد و قصد بازگشت نمود. اما دستگاه باطل همیشه ترفندهایی برای مبارزه با حق و حقیقت دارد. بدین ترتیب طلحه و زبیر (و به روایتی عبدالله بن زبیر) اظهار داشتند که این منطقه حوئب نیست آنگاه پنجاه نفر از قبیله بنی عامر را آوردند که شهادت دهند و سوگند بخورند که طلحه و زبیر حرفشان صحیح است و این منطقه حوئب نیست. گفته می‌شود این اولین شهادت دروغ در اسلام بود که تأثیری فاجعه بار در سرنوشت اسلام داشت.

۷. التباس باطل به حق